

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મહંત રામ પ્રકાશ દાસ

વિરુદ્ધ

રમેશ ચંદ્ર અને અન્ય

ઓક્ટોબર ૨૭, ૧૯૯૯

[ડૉ. એ.એસ. આનંદ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ, એસ. રાજેન્દ્ર બાબુ અને આર.સી.

લાહોટી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ચૂંટણી:

કંડકટ ઓફ ઇલેક્શન રૂલ્સ (ચૂંટણી સંચાલન નિયમો), ૧૯૬૧ – નિયમ ૬૩(૧) અને (૨) – ચૂંટણી – મતો – મતગણતરીમાં ગેરરીતિઓ – પુનઃમતગણતરી (રીકાઉન્ટિંગ) માટેનો દાવો – છ રાઉન્ડમાં મતોની ગણતરીની મંજૂરી – અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા પ્રમાણિત કરવું કે પ્રથમ પાંચ

રાઉન્ડમાં ગણતરી યોગ્ય હતી – છઠ્ઠા રાઉન્ડમાં ફોર્મ ૨૦ માં સુધારાઓ મૂળ ફોર્મમાં જોવા મળ્યા નથી પરંતુ માત્ર નકલોમાં જ જોવા મળ્યા છે – રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા પુનઃમતગણતરીની અરજી ફગાવી દેવામાં આવી – હાઈકોર્ટ સમક્ષની ચૂંટણી અરજી (ઇલેક્શન પિટિશન) ફગાવી દેવામાં આવી – તેની માન્યતા – ઠરાવવામાં આવ્યું કે, પુનઃમતગણતરી માટેની અરજીમાં માન્ય અને ચોક્કસ આધારો હોવા જોઈએ – પુનઃમતગણતરીની માંગ સામાન્ય રીતે મંજૂર થવી જોઈએ નહીં જ્યાં સુધી વિજયી ઉમેદવારના પરિણામને અસર કરતી મતગણતરીમાં ભૂલ અંગેનો પ્રથમ દ્રષ્ટિએ (પ્રાઈમા ફેસી) કેસ ન બને – કારણ કે પ્રસ્તુત કેસમાં, પુનઃમતગણતરી માટે કોઈ પાયો નાખવામાં આવ્યો ન હતો, તેથી દાવો યોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો.

દસુયા વિધાનસભા ચૂંટણીમાં, સામાવાળા નં. ૧ ને ૫૩ મતોની સરસાઈથી વિજેતા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તા, જે પરાજિત ઉમેદવાર હતા, તેમણે પુનઃમતગણતરી માટે અરજી કરી હતી જેને રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, અપીલકર્તાએ એક ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી જે હાઈકોર્ટ દ્વારા એવું માનીને ફગાવી દેવામાં આવી કે ગેરરીતિઓના આક્ષેપો પ્રથમ દ્રષ્ટિએ સાબિત થયા નથી. તેથી આ વર્તમાન અપીલ છે.

અપીલકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રિટર્નિંગ ઓફિસરે અરજી ફગાવી દેવાને બદલે પુનઃમતગણતરીનો આદેશ આપવો જોઈતો હતો;

અને એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં જીતનું અંતર ઘણું નાનું હોય, ત્યાં નવી મતગણતરીના દાવાને ટૂંકમાં ફગાવી દેવો જોઈએ નહીં.

સામાવાળા નં. ૧ વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે મતગણતરીના પ્રથમ ૫ રાઉન્ડ અપીલકર્તાના પોતાના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા જ યોગ્ય હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું અને તે રાઉન્ડના સંદર્ભમાં કોઈ ફરિયાદ હોઈ શકે નહીં; અને અરજીમાં છક્રા અને અંતિમ રાઉન્ડમાં ગેરરીતિઓ અંગે કોઈ દલીલ કરવામાં આવી ન હતી. ફોર્મ ૨૦ માં સુધારાઓ અંગે એવું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે મૂળ ફોર્મમાં કોઈ સુધારા નહોતા પરંતુ માત્ર નકલોમાં જ કેટલીક ભૂલો રહી ગઈ હતી જેને સુધારવામાં આવી હતી. આમ, હાઈકોર્ટ માટે ચૂંટણીના પરિણામમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો બિલકુલ કોઈ આધાર નહોતો.

અપીલ ફગાવી દેતાં અદાલતે

ઠરાવ્યું: ૧.૧. રિટર્નિંગ ઓફિસર સમક્ષ અરજી દાખલ કરવાના તબક્કે અથવા હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાના તબક્કે અપીલકર્તા દ્વારા પુનઃમતગણતરી માટે કોઈ પાયો નાખવામાં આવ્યો ન હતો. આમ, અપીલકર્તાનો પુનઃમતગણતરીનો દાવો યોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવ્યો છે.
[૧૫૧-ડી-એફ]

૧.૨. ઉમેદવાર અથવા તેના એજન્ટ પાસે બે તબક્કે પુનઃમતગણતરી માંગવાની તક હોય છે: પ્રથમ, ચૂંટણીનું પરિણામ આખરી રીતે જાહેર થાય તે પહેલાં, અને બીજું, હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચૂંટણી અરજી દ્વારા. કંડક્ટ ઓફ ઇલેક્શન

રૂલ્સના નિયમ ૬૩(૨) હેઠળની અરજી નિયમ ૬૩(૧) હેઠળ દરેક ઉમેદવાર દ્વારા મેળવેલા મતોની જાહેરાત થયા પછી તરત જ આપવાની હોય છે, પરંતુ નિયમ ૬૪ હેઠળ ઉમેદવારને ચૂંટાયેલા જાહેર કર્યા પછી આવી અરજી આપી શકાતી નથી. જો નિયમ ૬૩(૨) હેઠળ અરજી કરવામાં આવે તો રિટર્નિંગ ઓફિસર અરજીને સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે મંજૂર કરીને અથવા જો તે તેમને તુરંત કે ગેરવાજબી જણાય તો તેને સંપૂર્ણપણે નકારીને આ બાબતે નિર્ણય લેશે. પુનઃમતગણતરી માટેની અરજીમાં માન્ય ચોક્કસ આધારો હોવા જોઈએ જેના પર પુનઃમતગણતરી માંગવામાં આવી છે. જ્યારે નિયમો ઉમેદવાર અથવા તેના એજન્ટને પરિણામ જાહેર થાય તે પહેલાં મતગણતરીની પ્રક્રિયા પર નજર રાખવાની પૂરતી તક પૂરી પાડે છે અને જો કોઈ મતપત્રકની માન્યતા અંગે વાંધો ઉઠાવવામાં આવે અને જો આવા વાંધાને અયોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવે, તો તે ચૂંટણી અરજીમાં પુનઃમતગણતરી માટેનો આધાર પૂરો પાડશે. મતોની ગુપ્તતા જાળવવી જરૂરી છે અને પુનઃમતગણતરીની માંગ સામાન્ય રીતે મંજૂર થવી જોઈએ નહીં જ્યાં સુધી ચૂંટણી અરજદાર મતગણતરીમાં એવી તીવ્રતાની ભૂલ અંગે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ કેસ ન બનાવે કે જેનાથી વિજયી ઉમેદવારની ચૂંટણીના પરિણામને અસર થઈ શકે. જીતનું નાનું અંતર પોતે પુનઃમતગણતરી માટે પૂરતો આધાર ન હોઈ શકે. જો કે, જો મતગણતરીમાં ભૂલ અંગે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ કેસ બને છે, તો ચૂંટણીમાં વિજયી ઉમેદવાર જે નાના અંતરથી સફળ થયો છે તે મહત્વપૂર્ણ બની જાય છે, જે પુનઃમતગણતરીને આવકારે છે. [૧૫૭-ઈ-એફ-

જી-એચ; ૧૫૮-એ]

૧.૩. પ્રસ્તુત કેસમાં, બી.એસ.પી. ઉમેદવારના ચૂંટણી એજન્ટ, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ-પના એ સ્પષ્ટપણે જુબાની આપી છે કે અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ યોગ્ય ફોર્મમાં ગણેલા મતોના પત્રકોની શુદ્ધતાના પ્રતીક તરીકે તેના પર સહી કરી છે. આમ, અપીલકર્તાના પોતાના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા જ પ્રથમ પાંચ રાઉન્ડમાં ગણતરી યોગ્ય હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હોવાથી, તે રાઉન્ડના સંદર્ભમાં ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપો ઝીણવટભરી તપાસમાં ટકી શકતા નથી. વધુમાં, છઠ્ઠા અને અંતિમ રાઉન્ડ અંગે, ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાના તબક્કે પણ કોઈ ગેરરીતિ દર્શાવવામાં આવી ન હતી. છઠ્ઠા રાઉન્ડ અંગેનો એકમાત્ર આક્ષેપ ફોર્મ ૨૦ માં કરાયેલા કેટલાક સુધારાઓનો હતો. અવલોકન કરવા પર માલૂમ પડ્યું કે મૂળ ફોર્મ ૨૦ માં કોઈ સુધારા નહોતા. ત્યારબાદ ટાઈપ કરવામાં આવેલી નકલોમાં જ વિસંગતતાઓ રહી ગઈ હતી, જેને સુધારવામાં આવી હતી. આવી નકલોના આધારે અપીલકર્તા દ્વારા મતગણતરીમાં ગેરરીતિનો કોઈ કેસ સાબિત થતો નથી. [૧૫૮-સી-ડી-ઈ-એફ-જી-એચ; ૧૫૯-એ]

એમ. ઓમકાર વિ. રેપુરી પ્રકાશ રેડ્ડી અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૪ એસસીસી ૫૦૮ નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

બલદેવ સિંહ વિ. તેજા સિંહ સ્વતંત્ર (મૃતક) અને અન્ય, [૧૯૭૫] ૩ એસસીઆર ૩૩૧; નાથુ રામ મિર્ઠા વિ. ગોવર્ધન સોની અને અન્ય, ૩૮

ઈએલઆર ૧૬; એસ. રઘબીર સિંહ ગિલ વિ. એસ. ગુરચરણ સિંહ તોહરા અને અન્ય, [૧૯૮૦] સપ્લ. એસસીસી ૫૩ = એઆઈઆર (૧૯૮૦) એસસી ૧૩૬૨; આર. નારાયણ વિ. સેમ્મલાઈ અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૨ એસસીસી ૫૩૭ અને સત્યનારાયણ દુધાની વિ. ઉદય કુમાર સિંહ અને અન્ય, [૧૯૮૩] સપ્લ. ૨ એસસીસીસ ૮૨, બિનલાગુ ઠરાવવામાં આવ્યા.

૨. જો કે ચૂંટણી અરજીમાં સમાવિષ્ટ પુનઃમતગણતરી અંગેની રજૂઆતો અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટની માહિતી પર આધારિત હતી, તેમ છતાં પ્રસ્તુત કેસમાં તે ચૂંટણી એજન્ટની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. [૧૫૯-ડી-ઈ-એફ]

સિવિલ અપીલ સત્તાક્ષેત્ર:

સિવિલ અપીલ નં. ૩૧૩૧/૧૯૯૮.

ઈ.પી. નં.૨/૧૯૯૭ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૬.૧.૯૮ ના ચુકાદા અને આદેશ પરથી.

અપીલકર્તા વતી સુશ્રી રાની જેઠમલાણી, સંજય એમ. ત્રિપાઠી, સુશ્રી ગૌરી કરુણા દાસ અને સુશ્રી લીના પ્રસાદ.

સામાવાળાઓ વતી રાજુ રામચંદ્રન, નીરજ કુમાર જૈન, મનીષ મોહન અને ઉગ્રા શંકર પ્રસાદ.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યો હતો:

રાજેન્દ્ર બાબુ, જે.: સામાવાળા નં. ૧ ને ૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ના રોજ યોજાયેલી ચૂંટણીમાં ૫૧, દસુયા વિધાનસભા મતવિસ્તારમાંથી પંજાબ વિધાનસભામાં ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તાએ ૩૧,૭૦૧ મતો મેળવ્યા હતા, જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ એ ૩૧,૭૫૪ મતો મેળવ્યા હતા. અપીલકર્તાએ પંજાબ અને હરિયાણાની હાઈકોર્ટમાં અરજી દાખલ કરીને ચૂંટણી વિવાદ ઊભો કર્યો હતો કે સામાવાળા નં. ૧ ની ચૂંટણી શૂન્ય (void) જાહેર કરવામાં આવે અને અપીલકર્તા યોગ્ય રીતે ચૂંટાયેલા છે કારણ કે તેમણે માન્ય મતોની બહુમતી મેળવી છે.

અપીલકર્તાએ હાઈકોર્ટ સમક્ષની તેમની અરજીમાં જણાવ્યું હતું કે ઉક્ત ચૂંટણીમાં પડેલા મતોની ગણતરી ૭૮ ફૂટ બાય ૨૩ ફૂટના હોલમાં કરવામાં આવી હતી. રિટર્નિંગ ઓફિસર માટેના એક અલગ ટેબલ ઉપરાંત મતગણતરી માટે ૧૪ ટેબલો હતા. તમામ મતપત્રોને એક મોટા બોક્સમાં મૂકીને મિશ્ર કરવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ, દરેક પેકેટમાં ૨૫ મતપત્રો હોય તેવા પેકેટો બનાવવામાં આવ્યા હતા. દરેક રાઉન્ડમાં ૨૫ મતપત્રોના આવા ૪૦ પેકેટો મતગણતરી ટેબલ પરના સ્ટાફને સોંપવામાં આવ્યા હતા. સ્ટાફમાં સુપરવાઈઝર સહિત પાંચ વ્યક્તિઓ સામેલ હતી. પ્રથમ પાંચ રાઉન્ડમાં દરેક ટેબલ પર ૧,૦૦૦ મતપત્રો આપવામાં આવ્યા હતા અને છઠ્ઠા રાઉન્ડમાં ૧૨ ટેબલ પરના કર્મચારીઓને ૧,૦૦૦-૧,૦૦૦ મતપત્રો સોંપવામાં આવ્યા હતા અને ૧૩મા ટેબલ પરના સ્ટાફને માત્ર ૧૩૨ મતપત્રો સોંપવામાં આવ્યા હતા. કુલ મતદાન અંદાજે

૮૨,૧૭૬ મતોનું થયું હતું. ૧,૨૭૮ મતો રદ કરવામાં આવ્યા હતા. આથી ૮૦,૮૯૮ માન્ય મતોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

અરજીમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે રિટર્નિંગ ઓફિસર સામાવાળા નં. ૧ ના આભારી હતા જેઓ પંજાબમાં રાજ્ય મંત્રી હતા અને રિટર્નિંગ ઓફિસરે અપીલકર્તા અને તેમના કાઉન્ટિંગ એજન્ટ દ્વારા ભૌતિક તેમજ લેખિતમાં ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓ પર ધ્યાન આપ્યું ન હતું કે મતપત્રોની ગણતરીમાં ઘણી બધી ભૌતિક ગેરરીતિઓ થઈ હતી; અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ શ્રી હરદિયાલ સિંહે મતોની પુનઃતપાસ અને પુનઃમતગણતરી માટે રિટર્નિંગ ઓફિસરને અરજી કરી હતી; તે અરજી પર બહુજન સમાજ પાર્ટી (BSP) ના ઉમેદવારના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા પણ સહી કરવામાં આવી હતી; ઉક્ત અરજી સાંજે ૬ વાગ્યે રજૂ કરવામાં આવી હતી પરંતુ રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા તેની યોગ્ય વિચારણા કરવામાં આવી ન હતી કે તેમાં કરવામાં આવેલી ફરિયાદની યોગ્ય તપાસ કરવામાં આવી ન હતી; જો કે અપીલકર્તાને રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા આશ્વાસન આપવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ પુનઃમતગણતરી અંગે ભારતના ચૂંટણી પંચ પાસેથી નિર્દેશ માંગી રહ્યા છે, તેમ છતાં તેમણે જાહેરાત કરી કે અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે; આશરે ૨૫૦ મતો ખોટી રીતે અમાન્ય તરીકે રદ કરવામાં આવ્યા હતા અને અપીલકર્તાના કાઉન્ટિંગ એજન્ટોએ આવા મતો રદ કરવા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો, પરંતુ રિટર્નિંગ ઓફિસર અને કાઉન્ટિંગ સ્ટાફ તેમને માન્ય મતો તરીકે ન ગણવા પર મક્કમ હતા; બીજા, ત્રીજા અને

ચોથા રાઉન્ડમાં આશરે ૧૫૦ મતો સામાવાળા નં. ૧ ના બંડલોમાં મૂકવામાં આવ્યા હતા; ટેબલ નં. ૪, ૫, ૭ અને ૧૪ પરના કાઉન્ટિંગ સ્ટાફે આ મતો મિશ્ર કર્યા હતા અને અપીલકર્તાની તરફેણમાં મતો ધરાવતા માન્ય મતોના પેકેટો એવી રીતે ગણવામાં આવ્યા હતા જાણે કે તે સામાવાળા નં. ૧ ની તરફેણમાં પડ્યા હોય અને તેની તરફેણમાં ગણવામાં આવ્યા હતા; એ જ રીતે, આશરે ૧૫૦ માન્ય પત્રો જે અમાન્ય હતા તે ખોટી રીતે સામાવાળા નં. ૧ ની તરફેણમાં ગણવામાં આવ્યા હતા; ચોથા રાઉન્ડ સુધી સામાવાળા નં. ૧ આગળ ચાલી રહ્યા હતા પરંતુ પાંચમા અને છઠ્ઠા રાઉન્ડ પછી સ્થિતિ બદલાઈ ગઈ હતી અને સાંજે અંદાજે ૫.૩૦ વાગ્યે આશરે બે મિનિટ માટે વીજળી ગુલ થઈ ગઈ હતી અને તે સમયગાળા દરમિયાન કાઉન્ટિંગ સ્ટાફે સામાવાળા નં. ૧ ની તરફેણ કરવા માટે બંડલો બદલવામાં સફળતા મેળવી હતી. અપીલકર્તાએ તેમના આ દાવાને સમર્થન આપવા માટે ફોર્મ ૨૦ માં કરાયેલા કેટલાક સુધારાઓ પર આધાર રાખ્યો હતો કે તેમની તરફેણમાં પડેલા મતો ઘટાડવામાં આવ્યા હતા અને સામાવાળા નં. ૧ ની તરફેણમાં મતો વધારવામાં આવ્યા હતા. આ ઉપરાંત, એવો આક્ષેપ છે કે, ટપાલ મતપત્રો (postal ballot papers) ની ગણતરીમાં ગેરરીતિઓ થઈ હતી. અપીલકર્તા એવી દલીલ કરે છે કે કાઉન્ટિંગ એજન્ટો અને સુપરવાઈઝરી સ્ટાફ વચ્ચે ફેવિંગ વાયર (તારની વાડ) હતી અને રિટર્નિંગ ઓફિસરે અપીલકર્તા અને તેમના ચૂંટણી એજન્ટ અથવા કાઉન્ટિંગ એજન્ટને મતપત્રોનો ક્રમ નંબર (serial number) નોંધી લેવાની મંજૂરી આપ્યા વિના મતો રદ કર્યા

હતા. અપીલકર્તા ભારપૂર્વક જણાવે છે કે રિટર્નિંગ ઓફિસર સહિતનો સ્ટાફ સામાવાળા નં. ૧ ની તરફેણમાં મતોની ખોટી ગણતરી કરીને તેમને વિજેતા જાહેર કરવા માટે મક્કમ હતો અને મતોના આવા અયોગ્ય સ્વીકાર અને અસ્વીકારે ચૂંટણીના પરિણામને ભૌતિક રીતે અસર કરી હતી. અપીલકર્તા એવી પણ દલીલ કરે છે કે રિટર્નિંગ ઓફિસરે મતોની પુનઃમતગણતરીની માંગના સંદર્ભમાં તેમને વ્યાજબી તક આપી ન હતી અને રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને કાયદાની નજરમાં યોગ્ય રીતે પસાર થયેલો માની શકાય નહીં કારણ કે તે યોગ્ય વિચાર વગર પસાર કરવામા આવ્યો હતો ; મતદારોનો ચુકાદો પરિણામમાં સાચી રીતે પ્રતિબિંબિત થતો નથી. આ સંજોગોમાં, અપીલકર્તાએ ચૂંટણી અરજીમાં કંડકટ ઓફ ઇલેક્શન રૂલ્સના નિયમ ૯૩ અનુસાર મતપત્રોની તપાસ અને ચકાસણી માટે માંગણી કરી હતી અને મતપત્રોની ચકાસણી અને તપાસ પછી, તેમણે મતોની સંપૂર્ણ પુનઃમતગણતરી માટેના નિર્દેશ અને ઉપર જણાવેલી વધુ રાહતો માંગી હતી.

સામાવાળા નં. ૧ એ તેમના લેખિત નિવેદનમાં દાવો ઊભો કરવા માટે રજૂઆતોનો અભાવ, આક્ષેપોના સમર્થનમાં સોગંદનામાની ગેરહાજરી અને અપીલકર્તા દ્વારા તેમને પૂરી પાડવામાં આવેલી અરજીની નકલ સાચી ન હોવા અંગેના કેટલાક પ્રારંભિક વાંધાઓ ઉઠાવ્યા હતા. જો કે, આ તમામ વાંધાઓ કાં તો ફગાવી દેવામાં આવ્યા હતા અથવા અપીલકર્તાની તરફેણમાં સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા.

સામાવાળા નં. ૧ એ તેમના લેખિત નિવેદનમાં દર્શાવ્યું હતું કે પ્રથમ રાઉન્ડના અંતે તેમની પાસે ૨,૧૫૫ મતોની સરસાઈ હતી જે બીજા રાઉન્ડમાં ૧,૪૦૫ મતો, ત્રીજા રાઉન્ડમાં ૪૬૧ મતો અને ચોથા રાઉન્ડમાં ૧૯૬ મતોથી વધી હતી. તેથી, ચોથા રાઉન્ડના અંતે તેઓ ૪,૨૧૭ મતોથી આગળ હતા. પાંચમા રાઉન્ડના અંતે, સરસાઈ ૧,૮૧૭ મતોથી ઘટી ગઈ હતી. આમ તેમની પાસે આશરે ૨,૪૦૦ મતોની સરસાઈ હતી અને અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ હાર સ્વીકારીને હોલ છોડી ગયા હતા. સામાવાળા નં. ૧ ના જણાવ્યા અનુસાર, મતગણતરી ૯ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ના રોજ સાંજે ૫ વાગ્યા સુધીમાં સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી અને દરેક ઉમેદવારની તરફેણમાં પડેલા મતોની સંખ્યા બ્લેક-બોર્ડ પર દર્શાવવામાં આવી હતી અને છ રાઉન્ડનું કુલ પરિણામ સ્પષ્ટપણે દર્શાવતું હતું કે તેમણે મહત્તમ સંખ્યામાં માન્ય મતો મેળવ્યા છે. જો કે, પરિણામ ૧૦ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ની વહેલી સવારે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. તેઓ મતગણતરીની પ્રક્રિયામાં ગેરરીતિના આક્ષેપને નકારે છે અને દાવો કરે છે કે મતગણતરી વ્યવસ્થિત અને શાંતિપૂર્ણ રીતે કરવામાં આવી હતી. તેઓ એવી દલીલ કરે છે કે ઉમેદવારો અથવા તેમના ચૂંટણી એજન્ટોએ દરેક રાઉન્ડના અંતે મતગણતરીની માન્યતા સ્વીકારી હતી અને મતગણતરીની શુદ્ધતાના પ્રતીક તરીકે પત્રક પર તેમની સહીઓ કરી હતી અને કોઈપણ ઉમેદવાર અથવા ચૂંટણી એજન્ટો કે તે બાબતે કાઉન્ટિંગ એજન્ટોએ મતગણતરી દરમિયાન કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો; મતગણતરી હોલની મુલાકાત લેનારા રાજ્ય અને કેન્દ્રીય નિરીક્ષકો

(Observers) ને પણ મતગણતરીમાં કોઈ ગેરરીતિ કે ગેરકાયદેસરતા જણાઈ ન હતી; ચૂંટણી અરજીમાં કરાયેલા આક્ષેપો અપીલકર્તા દ્વારા કેસના હેતુ માટે ઘડી કાઢવામાં આવ્યા છે. સામાવાળા રિટર્નિંગ ઓફિસરની નિમણૂક માટે પોતે જવાબદાર હોવાનો નકાર કરે છે અને ન તો તેઓ સંબંધિત સમયે મંત્રી હતા અને તેમની નિમણૂક સાથે તેમને કોઈ લેવાદેવા નહોતી. તેઓ આક્ષેપ કરે છે કે અપીલકર્તા સંબંધિત મતવિસ્તારમાં આવેલા બે ધાર્મિક ડેરાઓમાંથી એકના વડા હોવાને કારણે તેમણે માત્ર રિટર્નિંગ ઓફિસર પર જ નહીં પરંતુ તેમના હાથ નીચેના કર્મચારીઓ પર પણ પ્રભાવ પાડ્યો હતો. તેઓ આક્ષેપ કરે છે કે ૯ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ના રોજ સાંજે ૬ વાગ્યે કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો અને એવું જણાય છે કે રિટર્નિંગ ઓફિસરની મિલીભગતથી તે બનાવટી રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળા નં. ૧ ની હાજરીમાં કોઈ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ન હતી. તેઓ દાવો કરે છે કે પુનઃમતગણતરી માટે કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો ન હતો. તેમણે એ આક્ષેપને નકાર્યો કે ૨૫૦ મતો ખોટી રીતે રદ કરવામાં આવ્યા હતા અને મતગણતરી સમયે આવા રદ કરવા સામે કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. અપીલકર્તા મતગણતરીના કોઈપણ તબક્કે આગળ નહોતા. સામાવાળા નં. ૧ એવી દલીલ કરે છે કે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા અસ્પષ્ટ આક્ષેપો કોઈ દાવો જાહેર કરતા નથી. તેમણે દર્શાવ્યું કે મૂળ ફોર્મ ૨૦ માં કોઈ સુધારા નથી. તે માત્ર પ્રમાણિત નકલ તૈયાર કરતી વખતે જ ભૂલો રહી ગઈ છે જેને સુધારવામાં આવી છે. તેઓ ટપાલ મતપત્રોના સંદર્ભમાં

અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપોને નકારે છે અને પુનઃમતગણતરી માટે કોઈ ગ્રાઉન્ડ બનાવવામાં આવ્યું નથી. તેઓ દાવો કરે છે કે અપીલકર્તાનો પ્રયાસ માત્ર એક ભટકતી અને માહિતી શોધવાની (roving and fishing) તપાસ મેળવવાનો છે જે કાયદા હેઠળ સ્વીકાર્ય નથી.

બંને પક્ષે દસ-દસ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી છે.

ભારતના ચૂંટણી પંચના અંડર સેક્રેટરી, શ્રી આર.કે. શ્રીવાસ્તવ, પીડબલ્યુ- ૨ એ ૫૧, દસુયા વિધાનસભા મતવિસ્તાર સંબંધિત કેટલાક કાગળો રજૂ કર્યા જ્યાં ૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ના રોજ ચૂંટણી યોજાઈ હતી. તેમણે જણાવ્યું કે ૧૦ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ના રોજ એક અહેવાલ, અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ શ્રી હરદિયાલ સિંહ અને બીએસપી ઉમેદવારના ચૂંટણી એજન્ટ શ્રી ઉજાગર સિંહ દ્વારા ઉક્ત મતવિસ્તારની ચૂંટણીના સંદર્ભમાં મતોની પુનઃમતગણતરી માટેની અરજી પર કરવામાં આવેલા બે આદેશો, જે દસ્તાવેજો આંક પીડબલ્યુ-૨/૧ થી આંક પીડબલ્યુ-૨/૬ છે તેની સાથે, રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા ભારતના ચૂંટણી પંચને પરિણામ જાહેર કરવા માટેની પરવાનગી મેળવવાના પ્રોફોર્મા સાથે મોકલવામાં આવ્યા હતા. ફેક્સ સંદેશ દ્વારા રિટર્નિંગ ઓફિસરને ચૂંટણીનું પરિણામ જાહેર કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ સાક્ષી તરીકે પોતાની તપાસ પીડબલ્યુ-૩ તરીકે કરાવી અને તેમણે અરજીમાં કરાયેલી વિવિધ દલીલોનું પુનરાવર્તન કર્યું. જો કે તેઓ પુનઃમતગણતરી માટેની આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૧ ની અરજીમાં શ્રી

હરદિયાલ સિંહની સહી ઓળખવામાં સક્ષમ હતા, પરંતુ તેઓ આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૧થી આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૫ ના સંદર્ભમાં તેમ કરવામાં સક્ષમ નહોતા જે રાઉન્ડ ૧ થી ૫ ની મતગણતરીના અંતે તૈયાર કરાયેલા મતોના પત્રકો છે. તેઓ સ્વીકારે છે કે તેમણે કે તેમના કાઉન્ટિંગ એજન્ટોએ મતગણતરીની પ્રક્રિયા અંગે લેખિતમાં વાંધા દાખલ કર્યા ન હતા. માત્ર મૌખિક વાંધા ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા જેને રિટર્નિંગ ઓફિસરે ફગાવી દીધા હતા.

શ્રી ઉજાગર સિંહ, જેઓ ચૂંટણીમાં બીએસપી ઉમેદવાર એવા શ્રીમતી સ્વરન કૌરના ચૂંટણી એજન્ટ હતા, તેમની તપાસ પીડબલ્યુ-૫ તરીકે કરવામાં આવી છે. તેમની જુબાની તેમની ઉલટતપાસના સંદર્ભમાં મહત્વપૂર્ણ છે. તેઓ જણાવે છે કે મતગણતરીમાં તેમના દ્વારા જે કંઈ પણ ગેરરીતિ જોવામાં આવી હતી તે ફરિયાદ આંક પીડબલ્યુ-૩/૧ માં જણાવવામાં આવી હતી અને તે ફરિયાદ સિવાય અન્ય કોઈ ફરિયાદ કરવામાં આવી ન હતી. તેઓ સ્વીકારે છે કે દરેક રાઉન્ડના અંતે રિટર્નિંગ ઓફિસરે દરેક ઉમેદવાર દ્વારા મેળવેલા મતો અંગેનું પત્રક તૈયાર કર્યું હતું અને વિવિધ ઉમેદવારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા ચૂંટણી એજન્ટો અથવા કાઉન્ટિંગ એજન્ટોએ તેમાં દર્શાવેલા મતોની સાચીતાના પ્રતીક તરીકે ઉક્ત પત્રકો પર સહી કરી હતી અને તેમણે પણ આવા પત્રકો પર સહી કરી હતી. એ જ રીતે, અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ, શ્રી હરદિયાલ સિંહે પણ આવા દસ્તાવેજો પર સહી કરી હતી અને તે આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૧ થી આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૫ છે. જો કે આ કેસમાં અન્ય કેટલાક સાક્ષીઓની પણ

તપાસ કરવામાં આવી છે પરંતુ તેમની જુબાની ભૌતિક કે મહત્વપૂર્ણ નથી.

સામાવાળા નં. ૧ એ પોતાની તપાસ આરડબલ્યુ-૧ તરીકે કરાવી. તેમણે લેખિત નિવેદન દરમિયાન તેમના દ્વારા કરાયેલા નિવેદનનું પુનરાવર્તન કર્યું અને ઉલટતપાસ દરમિયાન તેમની પાસેથી કોઈ નોંધપાત્ર બાબત કઢાવી શકાઈ નથી. પીડબલ્યુ-૬, શ્રી આર.કે. શ્રીવાસ્તવ, કેટલાક રેકૉર્ડ લાવ્યા હતા અને જણાવ્યું હતું કે શ્રી ડી.એન. શરણ જનરલ ઓબ્ઝર્વર હતા અને શ્રી બી.કે. બંસલ ચૂંટણી દરમિયાન ઉમેદવારો દ્વારા કરાયેલા ખર્ચ પર નજર રાખવા માટેના ઓબ્ઝર્વર હતા. તેમના દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો પર આંક આરડબલ્યુ--૬/૧ અને આંક આરડબલ્યુ-૬/૨ તરીકે નિશાની કરવામાં આવી છે. ખાખી કાગળના કવરમાં એક વીડિયો કેસેટ રજૂ કરવામાં આવી હતી અને ઉક્ત કેસેટ રજૂ કરવા અથવા તેને પુરાવા તરીકે સ્વીકારવા સામે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. ૯ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૭ ના રોજ કોઈ પાવર ફેલ્યોર કે ટ્રિપિંગ થયું ન હતું તે દર્શાવવા માટે પીડબલ્યુ-૮ ની તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેમણે જણાવ્યું કે તે દિવસે તેમના પુસ્તકોમાં પાવર ફેલ્યોર અંગે કોઈ નોંધ નથી.

ઉપલબ્ધ પુરાવાઓના વિશ્લેષણ પર હાઈકોર્ટે નીચે મુજબનું તારણ કાઢ્યું:-

- (i) ફરિયાદ, આંક પીડબલ્યુ-૩/૧ સબમિટ કરતા પહેલા કોઈપણ તબક્કે મતગણતરીની પ્રક્રિયા અંગે કોઈના દ્વારા કોઈ વાંધો

ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો.

(ii) નિરીક્ષકોએ તે હોલની મુલાકાત લીધી હતી જ્યાં મતગણતરી ચાલુ હતી. તેમાંથી ઓછામાં ઓછા એક નિરીક્ષક સ્પષ્ટપણે ટેબલથી ટેબલ પર ગયા હતા અને મતપત્રોની તપાસ કરી હતી. કોઈ ઉમેદવાર અથવા તેના એજન્ટ દ્વારા (મૌખિક કે લેખિતમાં) વિરોધ અથવા ફરિયાદ કરવામાં આવી હોવાનો કોઈ પુરાવો નહોતો.

(iii) રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા દરેક રાઉન્ડના અંતે મતગણતરીનું પરિણામ યોગ્ય રીતે રેકૉર્ડ કરવામાં આવતું હતું. અરજદારના ચૂંટણી એજન્ટ હરદિયાલ સિંહે આ દસ્તાવેજો આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૧ થી આર-૫ પર સહી કરી હતી. પીડબલ્યુ-૫ એ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે હરદિયાલ સિંહે આ દસ્તાવેજો પર સહી કરી હતી. એ પણ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે આંક પીડબલ્યુ-૩/૧ માં ઉલ્લેખિત ફરિયાદ સિવાય અન્ય કોઈ ફરિયાદ નહોતી. આમ, શ્રી હરદિયાલ સિંહને રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા કારણ કે તેમની સામે આ દસ્તાવેજો લાવવામાં આવ્યા હોત અને તેમની જુબાનીએ અરજીમાં અથવા પુરાવા દરમિયાન કરવા માંગેલા આક્ષેપોને અસત્ય સાબિત કર્યા હોત. વધુમાં, અરજીમાં છઠ્ઠા રાઉન્ડમાં કોઈ ગેરરીતિઓ થઈ હોવાનો કોઈ આક્ષેપ નથી. પેરા ૧૯ માં, એકમાત્ર સૂચન એ છે કે મતગણતરીના બીજાથી

પાંચમા રાઉન્ડ દરમિયાન ગેરરીતિઓ થઈ હતી.

(iv) રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજ પુરાવા અને વીડિયો કેસેટ અરજદારના તે સૂચનને અસત્ય સાબિત કરે છે કે મતગણતરી યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવી ન હતી.

(v) નિરીક્ષકો દ્વારા મોકલવામાં આવેલ અહેવાલ અને રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ આદેશ ઘટનાસ્થળની વાસ્તવિક સ્થિતિને અનુરૂપ જણાય છે.

(vi) રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓથી કોઈ કેસ બનતો નથી, 'ઉચ્ચ સ્તરની સંભાવના' નો કેસ તો ઘણો દૂર રહ્યો કે મતોની પુનઃમતગણતરીને યોગ્ય ઠેરવી શકાય તેવી કોઈ ગેરરીતિઓ થઈ હોય. આક્ષેપો પ્રથમ દ્રષ્ટિએ પણ સ્થાપિત થયા હોવાનું કહી શકાય નહીં. વાસ્તવમાં, દરેક તબક્કે આક્ષેપોમાં સુધારો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય તેવું લાગે છે.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી રાની જેઠમલાણીએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે ચૂંટણીમાં પોતાના મતાધિકારનો ઉપયોગ કરનારા લોકોની ઈચ્છા રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા જાહેર કરાયેલા પરિણામમાં યોગ્ય રીતે પ્રતિબિંબિત થવી જોઈએ. તેમણે સબમિટ કર્યું કે જ્યાં જીતનું અંતર ઘણું નાનું

હોય, જેમ કે વર્તમાન કેસમાં છે, ત્યાં નવી મતગણતરીના દાવાને ટૂંકમાં ફગાવી દેવો જોઈએ નહીં. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે જો મતોની ગણતરીની બાબતમાં કોઈ ખામી દર્શાવવામાં આવી હોય, તો તેની નોંધ લેવી જોઈતી હતી; ગણતરી કરનારા અધિકારીઓના થાકને કારણે ઘણી અંકગણિતની અચોક્કસતાઓ આવી શકે છે અને આવી સ્થિતિમાં રિટર્નિંગ ઓફિસરે પ્રતિષ્ઠાનો પ્રશ્ન ન બનાવવો જોઈએ પરંતુ વ્યવહારુ બનવું જોઈએ; તેમણે ઉમેદવારની ફરિયાદની પ્રશંસા કરવામાં ન્યાયી અને વાસ્તવિક હોવું જોઈએ અને પુનઃતપાસ અને પુનઃમતગણતરીમાં ઉદાર હોવું જોઈએ. કારણ કે, આખરે તો મતદાનમાં નિષ્પક્ષતા માત્ર પ્રત્યક્ષ હોવી જોઈએ એટલું જ નહીં પરંતુ તેના વિશેની આશંકાઓ પણ વહેલી તકે દૂર થવી જોઈએ. તેમણે વધુમાં ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે વર્તમાન કેસમાં સામાવાળાની જીતમાં મતોનું અંતર માત્ર ૫૩ મતોનું છે અને તેથી, જ્યારે અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટોએ અરજી દ્વારા ફરિયાદ કરી હતી, ત્યારે તેને ફગાવી દેવાને બદલે રિટર્નિંગ ઓફિસરે પુનઃમતગણતરીનો આદેશ આપવો જોઈતો હતો. તેમણે વધુમાં સબમિટ કર્યું કે કાઉન્ટિંગ હોલમાં પ્રવર્તતી પરિસ્થિતિઓમાં મતપત્રોની સંખ્યા અથવા તેની અન્ય વિગતો નોંધી લેવી શક્ય નહોતી. તેમણે સબમિટ કર્યું કે રિટર્નિંગ ઓફિસરે અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા દાખલ કરાયેલી પુનઃમતગણતરી માટેની અરજી પર યોગ્ય વિચાર કર્યા પછી આદેશ પસાર કર્યો નથી અને ઉક્ત અરજીને ફગાવી દેવા માટે ભાગ્યે જ કોઈ કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા છે. તેમણે આ

અદાલતના બલદેવ સિંહ વિ. તેજા સિંહ સ્વતંત્ર (મૃતક) અને અન્ય, [૧૯૭૫] ૩ એસસીઆર ૩૮૧; નાથુ રામ મિર્ઠા વિ. ગોવર્ધન સોની અને અન્ય, ૩૮ ઈએલઆર ૧૬, એસ. રઘબીર સિંહ ગિલ વિ. એસ. ગુરચરણ સિંહ તોહરા અને અન્ય, [૧૯૮૦] સપ્લ. એસસીસીપ૩ = એઆઈઆર ૧૯૮૦ એસસી ૧૩૬૨, આર. નારાયણ વિ. સેમ્મલાઈ અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૨ એસસીસી ૫૩૭ અને સત્યનારાયણ દુધાની વિ. ઉદય કુમાર સિંહ અને અન્ય, [૧૯૮૩] સપ્લ. ૨ એસસીસી ૮૨ ના નિર્ણયો તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે.

સામાવાળાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રાજુ રામચંદ્રને સબમિટ કર્યું કે વર્તમાન કેસમાં જે મતગણતરી થઈ છે તેની શુદ્ધતા અંગે કોઈ શંકા હોઈ શકે નહીં. મતગણતરીના છ રાઉન્ડ હતા અને મતગણતરીના પમા રાઉન્ડ સુધી અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટોએ પોતે યોગ્ય ફોર્મ પર પ્રમાણિત કર્યું હતું કે મતગણતરી બરાબર હતી અને તેની જાહેરાત કરી શકાય છે. પરિસ્થિતિના આ તબક્કે, માત્ર છઠ્ઠા રાઉન્ડની મતગણતરીની શુદ્ધતા અંગે જ તપાસ કરવાની રહે છે. છઠ્ઠા રાઉન્ડની મતગણતરીના સંદર્ભમાં તેમણે સબમિટ કર્યું કે ચૂંટણી અરજીમાં મતગણતરીમાં કઈ રીતે ખામી સર્જઈ તે અંગે કોઈ દલીલ કરવામાં આવી નથી, સિવાય કે ફોર્મમાં કરાયેલા રેકૉર્ડમાં કેટલાક છેકછાક અને ફેરફારો છે જે પક્ષકારોને પૂરા પાડવામાં આવેલ ફોર્મ ૨૦ ની પ્રમાણિત નકલોમાં રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યા છે. તેમણે સબમિટ કર્યું કે ફોર્મ ૨૦ ની મૂળ નકલની તપાસ સ્પષ્ટપણે દર્શાવશે કે તેમાં કોઈ સુધારા જ નથી.

સુધારાઓ, જો કોઈ હોય તો, તે માત્ર પક્ષકારોને આપવામાં આવેલી પ્રમાણિત નકલોમાં જ છે. તેમણે વધુમાં દર્શાવ્યું કે તમામ મતગણતરી પૂરી થયા પછી અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી માત્ર અસફળ ઉમેદવાર વતી કરાયેલો એક નિરાશાજનક પ્રયાસ હતો અને આવી અરજી બિલકુલ સ્વીકારી શકાય તેમ નહોતી અને યોગ્ય રીતે રિટર્નિંગ ઓફિસરે યોગ્ય કારણો આપીને તેને ફગાવી દીધી છે. જીતનું અંતર નાનું હોવાનું ધ્યાનમાં લઈને રિટર્નિંગ ઓફિસરે ભારતના ચૂંટણી પંચ પાસેથી પરિણામ જાહેર કરવાની પરવાનગી માંગી હતી જે ત્યારબાદ મંજૂર કરવામાં આવી હતી જેના પર પરિણામો યોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. પરવાનગી માંગતી વખતે રિટર્નિંગ ઓફિસરે ભારતના ચૂંટણી પંચને અપીલકર્તા દ્વારા ફરિયાદ કરવામાં આવી હોવા અને તે ફગાવી દેવામાં આવી હોવાની હકીકતનો અહેવાલ આપ્યો હતો. તેથી, તેમણે સબમિટ કર્યું કે પ્રસ્તુત કેસમાં કરવામાં આવેલી પરિણામની જાહેરાતમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે હાઈકોર્ટ પાસે બિલકુલ કોઈ આધાર નથી. તેમણે વધુમાં દર્શાવ્યું કે વીડિયો કેસેટને ધ્યાનમાં ન લેવા છતાં પણ રેકૉર્ડ પર પૂરતી સામગ્રી હતી જેનો સંદર્ભ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા એવા તારણ પર આવવા માટે લેવામાં આવ્યો છે કે મતગણતરીમાં કોઈ ગેરરીતિ નથી.

તેથી વર્તમાન કેસમાં નક્કી કરવાનો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું મતગણતરીના કોઈપણ રાઉન્ડમાં કોઈ ગેરરીતિ થઈ છે.

ઉમેદવાર અથવા તેના એજન્ટ પાસે બે તબક્કે પુનઃમતગણતરી

માંગવાની તક હોય છે: પ્રથમ, ચૂંટણીનું પરિણામ આખરી રીતે જાહેર થાય તે પહેલાં, અને બીજું, હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચૂંટણી અરજી દ્વારા. કંડક્ટ ઓફ ઇલેક્શન્સ રૂલ્સના નિયમ ૬૩(૨) હેઠળની અરજી નિયમ ૬૩(૧) હેઠળ દરેક ઉમેદવાર દ્વારા મેળવેલા મતોની જાહેરાત થયા પછી તરત જ આપવાની હોય છે, પરંતુ નિયમ ૬૪ હેઠળ ઉમેદવારને ચૂંટાયેલા જાહેર કર્યા પછી આવી અરજી આપી શકાતી નથી. જો નિયમ ૬૩(૨) હેઠળ અરજી કરવામાં આવે તો રિટર્નિંગ ઓફિસર અરજીને સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે મંજૂર કરીને અથવા જો તે તેમને તુરંત કે ગેરવાજબી જણાય તો તેને સંપૂર્ણપણે નકારીને આ બાબતે નિર્ણય લેશે. નિર્ણય લેખિતમાં અને તેના કારણો સહિતનો રહેશે. પુનઃમતગણતરી માટેની અરજીમાં માન્ય ચોક્કસ આધારો હોવા જોઈએ જેના પર પુનઃમતગણતરી માંગવામાં આવી છે. જ્યારે નિયમો ઉમેદવાર અથવા તેના એજન્ટને પરિણામ જાહેર થાય તે પહેલાં મતગણતરીની પ્રક્રિયા પર નજર રાખવાની પૂરતી તક પૂરી પાડે છે અને જો કોઈ મતપત્રકની માન્યતા અંગે વાંધો ઉઠાવવામાં આવે અને જો આવા વાંધાને અયોગ્ય રીતે ડિગ્રાવી દેવામાં આવે, તો તે ચૂંટણી અરજીમાં પુનઃમતગણતરી માટેનો આધાર પૂરો પાડશે. મતોની ગુપ્તતા જાળવવી જરૂરી છે અને પુનઃમતગણતરીની માંગ સામાન્ય રીતે મંજૂર થવી જોઈએ નહીં જ્યાં સુધી ચૂંટણી અરજદાર મતગણતરીમાં એવી તીવ્રતાની ભૂલ અંગે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ કેસ ન બનાવે કે જેનાથી વિજયી ઉમેદવારની ચૂંટણીના પરિણામને અસર થઈ શકે. જીતનું નાનું અંતર પોતે પુનઃમતગણતરી માટે પૂરતો આધાર ન હોઈ શકે. જો કે,

જો મતગણતરીમાં ભૂલ અંગે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ કેસ બને છે, તો ચૂંટણીમાં વિજયી ઉમેદવાર જે નાના અંતરથી સફળ થયો છે તે મહત્વપૂર્ણ બની જાય છે, જે પુનઃમતગણતરીને આવકારે છે.

અમે હાઈકોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલી વીડિયો કેસેટ પર કોઈ આધાર રાખીશું નહીં કારણ કે તે કેસેટ કોણે રેકૉર્ડ કરી છે તેનો કોઈ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી, તેમજ કોઈ સાક્ષી રેકૉર્ડિંગની સત્યતા વિશે બોલતો નથી, અને તે રેકૉર્ડિંગમાં કોઈ એડિટિંગ કરવામાં આવ્યું હતું કે કેમ તે અંગેની કોઈ સામગ્રી પણ નથી.

પીડબલ્યુ-૫ ઉજાગર સિંહ એક મહત્વપૂર્ણ સાક્ષી છે. તેમણે સ્વરન કૌરના ચૂંટણી એજન્ટ તરીકે કામ કર્યું હતું જેઓ ચૂંટણી લડનારા બી.એસ.પી. ના ઉમેદવાર હતા. તેમણે જણાવ્યું હતું કે સંબંધિત કાઉન્ટિંગ એજન્ટોએ આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૧ થી આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૫ તરીકે યોગ્ય ફોર્મમાં ગણેલા મતોની શુદ્ધતાના પ્રતીક તરીકે પત્રકો પર સહી કરી હતી અને તેના પર તેમની તેમજ અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટ હરદિયાલ સિંહની સહી પણ છે. જો કે, તેમણે તેમની જુબાની દરમિયાન ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે મતગણતરીમાં ગેરરીતિઓ થઈ હતી. આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૧ થી આંક પીડબલ્યુ-૩/આર-૫ માં તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રના પ્રકાશમાં એ સ્પષ્ટ છે કે મતગણતરીના પ્રથમ પાંચ રાઉન્ડના સંદર્ભમાં કોઈ ફરિયાદ હોઈ શકે નહીં. ફરિયાદ, જો કોઈ હોય તો, ઉક્ત આંકો પર તેમના દ્વારા

કરવામાં આવેલી આ નોંધથી વિરોધાભાસી સાબિત થાય છે. તેથી, આવી સામગ્રી પર હાઈકોર્ટે અપીલકર્તા વતી રજૂ કરાયેલા કેસને યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધો હતો કે પ્રથમ પાંચ રાઉન્ડની મતગણતરીમાં કોઈ ખામી હતી. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા કોઈપણ નિર્ણયોમાં આવી સ્થિતિ ઊભી થઈ ન હતી. તેથી, તે નિર્ણયોને વર્તમાન કેસ સાથે બિલકુલ કોઈ લેવાદેવા હોઈ શકે નહીં અને અમારા મતે તેમાંથી કોઈનો ઉલ્લેખ કરવાની કોઈ જરૂર નથી.

જ્યાં સુધી રાઉન્ડ ૬ નો સંબંધ છે, જે છેલ્લો અને અંતિમ રાઉન્ડ છે, અપીલકર્તા દ્વારા અરજીના પેરા ૬ માં કરવામાં આવેલો આક્ષેપ નીચે મુજબના શબ્દોમાં છે:—

"રાઉન્ડ નં. ૬, ક્રમ નં. ૭૯/૯ એટલે કે ટેબલ નં. ૯, અરજદાર દ્વારા મેળવેલા મતો પર જરૂર તરીકે છેકછાક છે. આમાંથી કોઈપણ છેકછાક, ફેરફારોને રિટર્નિંગ ઓફિસર અથવા અન્ય કોઈ સંબંધિત અધિકારી દ્વારા કોઈપણ તબક્કે પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યા નથી."

અમે મૂળ ફોર્મ ૨૦ જોયું છે અને અમને તેમાં કોઈ સુધારા કરવામાં આવ્યા હોય તેવું જણાતું નથી. તે માત્ર ત્યારબાદ ટાઈપ કરવામાં આવેલી નકલોમાં જ વિસંગતતાઓ રહી ગઈ છે, જેને સુધારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે અને તેની નકલો અપીલકર્તાને આપવામાં આવી છે. આવી નકલોના આધારે અપીલકર્તા દ્વારા કોઈ કેસ બનાવી શકાયો ન હોત. આમ જ્યાં સુધી રાઉન્ડ ૬ નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી મતગણતરીની બાબતમાં કોઈ વિસંગતતા કે ગેરરીતિ દર્શાવતી કોઈ

દલીલ જ નથી. આથી અમને અરજી દરમિયાન અપીલકર્તા દ્વારા કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો હોય તેવું જણાતું નથી. તેના વિશેની કોઈ રજૂઆતના અભાવે, અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા કેસને સ્વીકારવો અમારા માટે મુશ્કેલ છે કે મતગણતરીના છઠ્ઠા રાઉન્ડમાં કોઈ ગેરરીતિ થઈ હતી.

હવે અમે રિટર્નિંગ ઓફિસરે કરેલી ફરિયાદ અને પુનઃમતગણતરીના દાવા સાથે કઈ રીતે વ્યવહાર કર્યો તે અંગે રજૂ કરાયેલી દલીલ તરફ ધ્યાન આપીશું. મતોની ગણતરી માટે દર્શાવવામાં આવેલો એકમાત્ર આધાર એ છે કે વાંધાઓ છતાં તેમના સ્ટાફે ઘણી ખોટી વસ્તુઓ કરી હતી અને તેમના સ્ટાફે તેમની તરફેણમાં પડેલા મતોને કોંગ્રેસના ઉમેદવારના મતો સાથે મિશ્ર કરી દીધા હતા. આ ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપો જ્યાં સુધી પ્રથમ પાંચ રાઉન્ડનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી અગાઉ જણાવેલા કારણોસર ઝીણવટભરી તપાસમાં ટકી શકતા નથી કે અપીલકર્તાના ચૂંટણી એજન્ટોએ પોતે જ પ્રમાણિત કર્યું હતું કે તે રાઉન્ડમાં ગણતરી યોગ્ય હતી. જો તેમ હોય, અને જ્યારે ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાના તબક્કે પણ છઠ્ઠા રાઉન્ડમાં કોઈ ગેરરીતિ દર્શાવવામાં આવી નથી, ત્યારે અમને કરાયેલી ફરિયાદમાં ભાગ્યે જ કોઈ તથ્ય જણાય છે અને રિટર્નિંગ ઓફિસરે અરજીમાં કોઈ તથ્ય નથી તેમ જણાવીને તેને યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધી છે. કંઈક અંશે આવા જ એક કેસ એમ. ઓમકાર વિ. રેવુરી પ્રકાશ રેડ્ડી અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૪ એસસીસી ૫૦૮ માં, જ્યાં રિટર્નિંગ ઓફિસરને પુનઃમતગણતરી માટે અરજી કરવામાં આવી હતી જેમાં જણાવ્યું હતું કે મતો નક્કી કરવામાં પૂરતી

ગેરરીતિઓ થઈ હતી અને મતગણતરી સમયે સ્ટાફ દ્વારા ઘણી બદમાશી કરવામાં આવી હતી અને સરસાઈનો તફાવત ૧૦૦ જેટલો ઓછો છે, આ અદાલતે આ આક્ષેપોને અત્યંત અસ્પષ્ટ ગણાવ્યા હતા અને રિટર્નિંગ ઓફિસરે યોગ્ય રીતે ફરિયાદને ફગાવી દેતાં ઠરાવ્યું હતું કે અરજીમાં જાહેર કરાયેલી હકીકતો પુનઃમતગણતરીને યોગ્ય ઠેરવતી નથી. આ કેસની સ્થિતિ તે કેસ કરતાં બિલકુલ સારી નથી.

અમે આ કેસની એક મહત્વપૂર્ણ વિશેષતા તરફ વધુ ધ્યાન દોરી શકીએ છીએ એટલે કે મતગણતરી અંગેની રજૂઆતો અરજીના ફકરા-૧૫, ૧૬, ૧૮ થી ૨૩, ૩૦ અને ૩૪ માં સમાવિષ્ટ છે જે ચૂંટણી એજન્ટ હરદિયાલ સિંહ પાસેથી મળેલી માહિતી પર આધારિત છે, પરંતુ નોંધનીય છે કે આ કેસમાં હરદિયાલ સિંહની બિલકુલ તપાસ કરવામાં આવી નથી. આમ અમને અપીલકર્તાનો કેસ અત્યંત નબળો જણાય છે અને રિટર્નિંગ ઓફિસર સમક્ષ અરજી દાખલ કરવાના તબક્કે અથવા હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાના તબક્કે પુનઃમતગણતરી માટે કોઈ પાયો નાખવામાં આવ્યો ન હતો, અમારી સમક્ષ તો ઘણો દૂર રહ્યો.

પરિણામે આ અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે. જો કે, કેસના સંજોગોમાં ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.